

EPK sinoči

Polenta je včeraj med vsemi drugimi dejavnostmi ponujala tudi "tečaj grafitiranja". (Marko Vanovšek)

(PRI)POROČAMO

MARIBOR 2012

Evropska prestolnica kulture

Maribor • Murska Sobota • Velenje
Ptuj • Novo mesto • Slovenj Gradec

Torek, 14. avgust

Polenta, Čajnataun

10.00-13.00

Kozmetična delavnica

Hiša znanosti - center eksperimentov

11.00-17.00

Eksperimentalna delavnica: izdelava elektromotorja

Polenta

17.00

UTV - univerzalni temeljni dohodek (predstavitev)

Oder Poštna

21.00

Urban Boogaloo, soul, jazz, blues and funk

Novo mesto

21.00

Jazzinty, Andrej Hočevar 9 mm (koncert)

Novo mesto

22.30

Jazzinty, night sessions (koncert)

KULTURNAMOBILIZACIJA!

PROGRAM EVROPSKE PRESTOLNICE KULTURE VEDNO PRI ROKI!

www.maribor2012.eu

PODPORO NA PLATFORMAH: ANDROID, IOS

NALOŽI SI MOBILNO APLIKACIJO MARIBOR 2012!

Kje ostaja sodobna umetnost?

Pogled na 10. Festival sodobne umetnosti Art Stays na Ptuj

KAJA KRANER

V poletnem času, ko je razstavna dejavnost večine galerij nekoliko okrnjena, na Ptuj že deseto leto zapored poteka mednarodni festival sodobne umetnosti Art Stays. Festival, ki se je širil postopoma, ter je bil praktično vsako leto zastavljen bolj ambiciozno, dosegajo letošnje leto v okviru Evropske prestolnice kulture vsekakor najambicioznejšo izvedbo. Od osmega festivala leta 2010, vzporedno z razstavami in drugimi obrazstavnimi dejavnostmi, potekajo tudi t. i. Poletne akademije v obliki predavanj, delavnic in pogovorov z umetniki, katerih primarni cilj je vzpostavitev širšega konteksta sodobne umetnosti (četudi so načeloma primarno namenjene umetnikom). V tem smislu je kot eno ključnih ciljev festivala mogoče razumeti tudi težnje po globljem razumevanju sodobne umetnosti, kot tudi poskus približevanja le-te širši publiki.

Če poskušamo pogledati festival iz nekoliko drugačne perspektive, ne toliko iz perspektive obiska, njegovega pomena, izvedbe, ali izbora umetnikov/umetniških del, temveč preusmerimo fokus na njegov manj očitni "stranski produkt", to, kar festival nekako vzporedno in spontano vzpostavlja; specifično razumevanje sodobne umetnosti, ga je vsekakor smiselno primerjati s tem, ki ga vzpostavlja (ali vsiljuje) novonastali Muzej sodobne umetnosti Metelkova, trenutno najbolj "kanonski" pogled na sodobno umetnost v slovenskem kontekstu. Festival namreč v nobenem primeru izbora umetniške produkcije ne prinaša nevtralnega in neposredovano pred gledalca, temveč ravno preko izbora in njegove umestitve, uokviritve (spontano ali ozaveščeno) vzpostavlja "lastno", tj. selektorjevo razumevanje sodobne umetnosti.

Tema festivala: 'display'

Ta aspekt je morda letos še očitnejše v ospredju, ker je sama tema/slogan festivala 'display', beseda, ki ni enoznačno prevedljiva, saj se lahko nanaša tako na klasično razstavo kot tudi zaslona, v nekem bolj operacionalnem smislu pa pomeni napravo za prezentiranje informacij, oziroma razstavo kot mehanizem "postavljanja na (p)ogled". Tema je torej (kot je pri sodobno-umetniških razstavah pogosto navada) tako široka in raztegljiva, da jo je mogoče aplicirati na praktično katerokoli umetniško delo, kar pogosto daje vtis, da je nekako sama sebi

namen. Sploh kadar enostavno funkcionira na način povsem pomensko odprtega pojma, pod katerim so združena zelo raznolika umetniška dela, ter ni v nobenem smislu baza za nekakšen globlji problemski razmislek skozi/preko umetniških del (dober primer "problemske" zastavitve teme sta vsekakor 29. Grafični bienale ter postavitev Sedanjost in prisotnost v MSUM).

Tema 'display' bi vsekakor lahko bila tudi temelj za avtorefleksiven razmislek same institucije festivala, kar je mimogrede eden ključnih temeljev Muzeja sodobne umetnosti Metelkova. Institucija sodobne umetnosti, pa naj gre za muzej, galerijo, ali pač festival, namreč po zgledu samih sodobno-umetniških praks, preizprašuje lastne potlačene, samoumevne, uveljavljene mehanizme in konvencije, sploh pa lastno domnevno nevtiralnost. Vse to izhaja iz zavedanja, da je umetniška institucija vpeta v dejavnost, ki je ultimativno politična ter v nobenem primeru izvzeta iz iger moči in oblasti.

V tem kontekstu se lahko dejansko zdi tema festivala Art Stays res nekoliko sama sebi namen. Oziroma še v največji meri pride do izraza pri delih umetnikov, ki so ustvarjali v rezidencah v okviru festivala in se nanašajo tako na lokalni kontekst kot tudi samo temo (dober primer sta vsekakor nizozemski predstavnik **Tim Roeloffs** in kanadski umetnik **Ben Darrah**).

Forma razstavnih postavitev

Festival očitno nima vnaprej trdno določenega in močno izraženega pogleda na sodobno umetnost, ki bi se izražal preko (medijsko, "tematsko", slogovno) zelo specifične produkcije, temveč s postavlja številne raznolike sodobno-umetniške pristope. Kljub vsemu določen nadokvir obstaja, gre za klasično (modernistično) bienalno formo razstave, ki sicer internacionalni izbor del (ra)združuje po ključu nacionalnih predstavnikov. Težko rečemo, da gre v primerjavi s problemsko-tematskim ključem organizacije razstavnega dogodka, ki je v sodobnem kontekstu tudi zelo razširjen (tak primer je ravno MSUM), za bolj ali manj problematičnega, saj nobeden od njiju ni nevtralen in objektivni. Obstaja pa možnost, da razstavni ključ festivala Art Stays (kot sicer izpostavljajo ravno predstavniki trenda avtorefleksivnih umetniških institucij), implicira številne problematične zaključke, ki jih lahko sam izbor kontinentalnih/nacionalnih predstavnikov le še dodatno podpira. Ta aspekt je morda najočitnejši na

Tiffany Chung, Sign-Sites-Sights-Sighs, prostorska postavitev, 2009 (Kaja Kraner)

primeru afriškega paviljona, ki izhaja iz prve obširne predstavitve afriške umetnosti v zahodnem kontekstu na Beneškem bienalu leta 2007, ki je afriško "drugost" še v dodatni meri utrdil kot tržno uspešno.

Za tipično afriške predstavnike je (iz nekritične perspektive) vsekakor mogoče označiti umetniško produkcijo **Mbuno Kivuthija**, **Mikaela Malikite**, **Georga Lilanga** ter dela ene ključnih sodobnih afriških umetnic **Ester Mahlangu**. V tem kontekstu pa vsekakor velja izpostaviti zelo zanimivo produkcijo kenijsko-nemškega tandema **Ingrid Mwangi** **Robert Hutter**, ki v svojih delih poskušata problematizirati ravno tovrstne mehanizme stereotipiziranja.

Izbor del torej nujno trči ob problematičnem dilemo, ki jo "sproža" ravno predpostavka o reprezentacijskih vrednostih umetnosti. Šele na tej predpostavki je namreč mogoče zastaviti vprašanje, kaj je (tipično) afriška (ali pač katerakoli druga) umetnost, pri čemer se v odgovor kar "sama od sebe" ponujata vsaj dva ključna pogleda; "lokalni" in "zahodni", tj. hegemoni. Kateri potem v splošnem obvelja (kar ni posebno težko uganiti), seveda ne kaže na to, kdo ima "prav", temveč prvenstveno, kdo ima moč in sredstva za uveljavitev lastnega pogleda. Kdo je torej tista "strateška točka", glede na katero se vse druge interpretirajo kot druge, lokalne, drugačne itd.

Kaj je sodobna umetnost

Kot že rečeno, je mogoče na podlagi festivalskega izbora sklepati, da je sodobna umetnost vsa medijsko, stilsko, tematsko itd. raznolika umetniška produkcija, ki soobstaja v sodobnem časovnem kontekstu. Najboljši primer te soobstoječe raznolikosti je morda evropski paviljon, ki je tudi najštevilčnejši. V paviljonu sicer vsekakor izsto-

pa slovenski predstavnik, umetniška skupina son:DA, ki z svojo značilno računalniško risbo zapleta galerijski prostor, ravno tako tudi poljski umetnik **Lech Majewski** z video instalacijo, ki bazira na sliki Pietra Bruegla, fotografska serija **Focus** turške umetnice **Damlo Tockan Faro** ter umetnik **Dustin Cauchi**, ki je v okviru Poletne akademije predstavil tudi širšo sodobno-umetniško produkcijo iz rodne Malte. Izpostaviti velja še razstavišče v neposredni bližini, v katerem je razstavljen DVD projekt, namenjen predstavitvi mlade video produkcije iz več kot desetih držav, vključno s Slovenijo, ter delo avstralske bioumetnice **Donne Franklin**.

Medijsko najbolj izpostavljeno je vsekakor delo **Yoko Ono**, ki se predstavlja v okviru 50-letnice delovanja Fluxusa, in ki je bilo nedvomno smiselno dopolnjeno z širšo predstavljivo gibanja v okviru festivalskega sklopa Poletna akademija s strani italijanskega kuratorja **Carla Sale**.

Med bolj zanimive paviljone je mogoče umestiti azijskega, ki se nahaja v Galeriji Tenzor, ter severnoameriškega, ki ga dopolnjuje najverjetneje najbolj dopadljivi projekt festivala, Anarhistična pekarna piškotov češkega umetnika **Mareka Schovaneka**. V prvem sicer velja izpostaviti instalacijo vietnamskih umetnikov **Trong Gia Nguyena** in **Tiffany Chung**, japonskega umetnika **Kensuke Koike** in lanskoletnega predstavnika Indije na Beneškem bienalu **Gigija Scarie**.

V kontekstu južnoameriškega paviljona, katerega izbor je pripravil **Antonia Arevala** (produkcija je bila ravno tako podrobneje predstavljena na predavanju), vsekakor ne moremo mimo performerke in body-artistke **Regine Jose Galindo** iz Gvatemale, katere delo smo imeli priložnost videti tudi

v okviru 29. Grafičnega bienala lani. Omeniti pa velja še svetlobno instalacijo Ivana Nevarra argentinsko-gvatemalskega umetnika **Luisa Gonzales Palme**, perujskega umetnika **Ishmaela Randall Weeksa** in delo kolumbijskega umetnika **Carlota Motte**.

Za razliko od sodobne umetnosti kot nekakšne soobstoječe raznolikosti na primer naša "referenčna točka", Muzej sodobne umetnosti Metelkova, vzpostavi pojem "konceptualne sodobnosti", po logiki katere sodobna umetnost ni nujno (izključno) časovno sodobna, temveč zastopa določene poglede, funkcije, oblike, ki so pojmovani kot (konceptualno) sodobni. Sodobna umetnost torej ni enostavno umetnost iz sodobnega časa, temveč umetnost kot povsem specifično razumevanje umetnosti. "Konceptualna sodobnost" se potemtakem manifestira predvsem v strukturi umetniškega dela in se od nesodobne razlikuje v samih temeljih: razumevanju funkcije umetnosti, spremenjenih oblikah recepcije, produkcije in "ontološke podstatu" umetnosti, katere vzpostavljajo predvsem sodobni interaktivni, procesualni, performativni itd. projekti. Če namreč sodobna umetnost ni od nesodobne drugačna v ničemer drugem kot zgolj v času nastanka, potem načeloma ni nikakršnega temelja za njeno nerazumevanje (kvečjemu obratno). Posledično pa tudi nikakršnega smisla za projekt "približevanja" sodobne umetnosti širši publiki.

Seveda razlike so, in to strukturne, in šele pogljbena konceptualizacija le-teh lahko predstavlja temelj za vzpostavljane globljega razumevanja sodobne umetnosti na podlagi konstrukcije konceptualnih, teoretičnih, umetnostno-zgodovinskih itd. kontinuitet. Morebiti manj preko pogovorov z umetniki in/ali kuratorji in več preko pogovorov z umetnostjo?